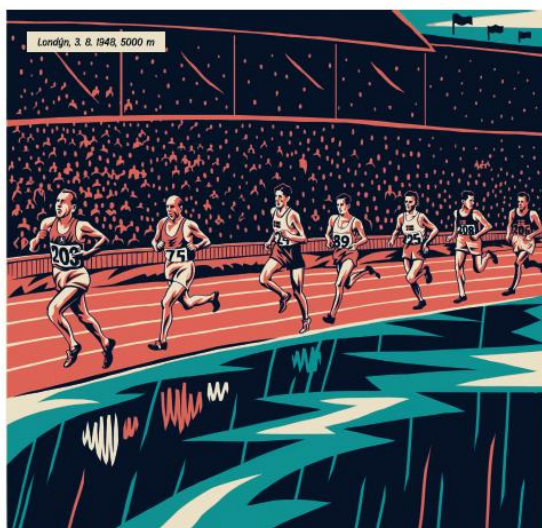

Janem Šrámek (scenář Jan Novák) • Zlatá - Když roztřhnu, tak přibíhá 2008

Tu a teraz. Súčasný český komiks

Výstava ponúka desať osobností súčasného českého komiksu, ktorí intenzívne publikujú najmä v poslednom desaťročí. V textovej časti sa zoznámite s tvorbou a najsilnejšími príbehmi vybraných autorov. V obrazovom pandáne spoznáte ich umelecké štýly, expresivitu línií, farebnosť, figuralitu ako aj celkovú kompozíciu kresieb. Cez vybrané ukážky tvorby si urobíte prehľad toho, čo ponúka súčasná česká komiksová tvorba a v knižnici či kníhkupectve už budete zorientovaní. Projekt voľne nadväzuje na predošlú modulárnu výstavu Medzitým na inom mieste - storočie českého komiksu. Výstavu dopĺňajú vybrané knižné publikácie.

Údaje o výstave interier:

- **Rozmer:** B1 (700 x 1 000) orientovaný na šírku
B2 (500 x 700) orientovaný na výšku
- **Počet kusov:** 33ks, jednostranná tlač
- **Materiál:** kapa
- **Inštalácia:** Zavesenie klasika na klinček / háčik s lankom

Náhľad panelov (zmenšená verzia):

Tu a teraz

Súčasný
český
komiks

INICIÁTOR A ORGANIZÁTOR:

České centra

PARTNERI:

Ústav pre českú literatúru
AV ČR, v.v.i.,

Moravské zemské
múzeum

Vedúca projektu:
Anna Hrabáčková

Autori textov a kurátori:
Pavel Kořínek,
Tomáš Prokůpek

Grafický koncept:
Tomáš Starý

Preklad:
Petra Darovcová

Ešte nikdy sa český komiks nevyvíjal tak dynamicky a tak dlho bez rušivých vonkajších zásahov. Vďaka tomu v posledných dvoch dekádach vstúpili na miestnu scénu až tri autorské vlny, ktoré majú možnosť slobodne tvoriť a publikovať. Ich situáciu limituje veľkosť českého trhu aj po dlhé roky narušovaná domáca tradícia, napriek tomu je český komiks žánrovo pestrejší, ako kedy bol, a teší sa z prvých medzinárodných úspechov.

Projekt voľne nadväzuje na predošlú modulárnu výstavu *Medzitým* na inom mieste – storočie českého komiksu.

Kurátori

Pavel Kořínek

/ *1981

Pavel Kořínek pôsobí ako vedecký pracovník v Ústave pre českú literatúru AV ČR, v.v.i., komiksový teoretik, historik a publicista. Je spoluautorom a hlavným redaktorom dvojzväzkových *Dějiny československého komiksu 20. století* (2014), v posledných rokoch pripravil monografie o seriáloch *Punta* (2018, spoločne s Luciou Kořínkovou) a *Čtyřlístek* (2019). Ako kurátor sa podieľal na výstavných projektoch *Signály z neznáma. Český komiks 1922–2012* (2012–2013), *100 Years of Czech Comics* (2017–2018) a *Mezitím na jiném místě* (2018–2019). Je zakladajúcim členom Centra pre štúdiá komiksu ÚČL AV ČR, v. v. i., a FF UP a od roku 2018 takisto predsedom výboru Českej akadémie komiksu.

Tomáš Prokůpek

/ *1975

Tomáš Prokůpek je vedúcim Oddelenia dejín literatúry Moravského zemského múzea, špecializuje sa na históriu a súčasnosť stredoeurópskeho komiksu. Podieľal sa na publikáciách *Dějiny československého komiksu 20. století* (2014) a *Před komiksem. Formování českého obrázkového seriálu ve 2. polovině XIX. století* (2016). Pod jeho vedením vznikla kolektívna monografia *Ondřej Sekora: Mravenčí a jiné práce* (2019). Ako kurátor spolupracoval na výstavných projektoch *Signály z neznáma. Český komiks 1922–2012* (2012–2013), *100 Years of Czech Comics* (2017–2018) a *Mezitím na jiném místě* (2018–2019). Je členom Centra pre štúdiá komiksu ÚČL AV ČR, v.v.i., a FF UP a editorom revue AARGH!

Pavel Čech

/ *1968

Pavel Čech, rodák z Brna, sa vyučil za strojného zámočníka, čoskoro však uňho prevládala láska k ilustrovanej knihe a komiksu. V roku 1990 vydal vlastným nákladom svoj prvý komiksový príbeh, o štyri roky neskôr nasledovala prvá samostatná výstava a od roku 2000 rozdeľuje svoj čas rovným dielom medzi voľnú výtvarnú tvorbu, prácu na autorských knihách pre deti, ktoré si sám píše aj ilustruje, a komiks. Milovník klasických dobrodružných príbehov, celoživotný člen Ligy lesnej múdrosti a hrdý otec dvoch synov vkladá do svojich poetických, často zľahka smutných príbehov nostalgické spomienky na všednosť uplynulých rokov a čas detskej nevinnosti, rovnako ako odkazy na obľúbené čítanie z mladosti. Jeho autorské obrazové knihy zacielené na detských čitateľov boli preložené do niekoľkých európskych jazykov.

Velké dobrodružství Pepíka Střechy (2012) predstavuje Čechov opus magnum – nevídaný čitateľský ohlas dvestostránkového komiksového románu potvrdila aj kritika, ktorá tejto knihe ako prvému českému komiksu udelila cenu Magnesia Litera (v kategórii „kniha pre deti a mládež“). Príbeh koktajúceho štrnásťročného Pepíka, ktorý po ceste za záchranou kamarátky-spolužiačky (a možno prvej lásky?) Elzevíry musí prekonať vlastné strachy a nedostatočnosti, aby sa stal naplno sám sebou, spája realitu a fantáziu a svojím spôsobom môže poslúžiť takmer ako dokonalý vzor Čechových návratných motívov a tém: nechýba tu láska k chlapčenskému čítaniu, polozabudnuté a od živého sveta odlúčené mestské priestory plné zarastených záhrad a rozvalín ani citlivé autentické vykreslenie chvíľ strávených na hranici medzi detstvom a dospelosťou. To všetko vyvedené v pôsobivo prepracovaných, atmosférických olejomalbách, ktoré odkazujú k tradícii českej ilustrácie (napr. v odkazoch k tvorbe Jiřího Trnku) a zároveň ostávajú úplne jedinečné a „svoje“.

Jiří Grus

/ *1978

Takzvaná „Generácia Nula“, ako sa označuje okruh českých komiksových tvorcov vstupujúcich na scénu okolo prelomu tisícročia, našla svojho nekorunovaného, ale takmer nikým nespochybňovaného kráľa v Jiřím Grusovi, akademicky vzdelanom maliarovi, ktorý svoje aktivity delí medzi komiks, ilustráciu a voľnú tvorbu. Po ranných výletoch do nadsadene hyperrealistickej splatterpunkovej žánrovej vizuality začal Grus v druhej polke „nultých“ rokov skúmať priestor autorského komiksu, kde priviedol na scénu svojho protagonistu Volemana, mladíka pohybujúceho sa vo veľkomeste, ktoré občas naráža na hranice reality. Pre Grusa, narodeného v Trutnove, menšom meste pod horami, predstavuje mestský priestor konfliktné ihrisko, z ktorého sa rád vracia do hlbokých lesov.

Tie svojím spôsobom zohrávajú významnú úlohu aj v dvojici jeho zatiaľ posledných rozsiahlych komiksov, vytvorených na scenáre Vojtěcha Maška a Džiana Babana – v ironizujúcej žánrovej parafráze *Ve stínu šumavských hvozdů* (2012) a legendickom komiksovom románe *Drak nikdy nespí* (2015). Stvárnenie trutnovskej miestnej legendy o dračej hrozbe zabralo Jiřimu Grusovi niekoľko rokov. Výsledný album v netradičnom šírkovom formáte, vďaka mnohým mesiacom hľadania adekvátneho štýlu a stovkám prípravných kresieb a štúdií, ohromuje fenomenálnym vizuálom, ktorý svojou prácou s detailom a atmosférou nenachádza v českom komikse sebe rovného. Na veľmi jednoduchom pôdoryse stredovekej dobrodružnej historky o zabíjaní draka je tu vystavaná symbolická meditácia o povahe osobnej zodpovednosti, vnútornej sile jednotlivca a neľahkom boji so zvodným pokušením. Štylizácia do syto červenej, ktorá komiksu dominuje, tu kontrastuje s hlbínami horských lesov a odkazuje rovnako k červenej farbe miestnej pôdy, ako aj k červenej dračej krvi. V roku 2020 vyšiel *Drak nikdy nespí* po francúzsky vo vydavateľstve Casterman.

Karel Jerie

/ *1977

Akademicky školený výtvarník Karel Jerie stojí široko rozkročený medzi svetom maľby a komiksu, čo sa zrkadlí v obidvoch polohách jeho tvorby. Jerieho oceňované obrazy, často zreťazené do väčších celkov, obývajú zostarnutí a unavení popkultúrne hrdinovia, ako aj mýtickí héroovia vybavení športovými chráničmi. Do jeho komiksov preniká expresívna farebnosť, rázne maliarske gesto aj pobavený ironický nadhľad. Podobne ako jeho vrstovníci si v nultých rokoch prešiel obdobím, keď publikoval krátke príbehy vo fanzinoch, aby následne prešiel k dlhším formátom. Zatiaľ čo komiks *Oidipus Rex* (2007) predstavuje celkom tradičné, hoci vizuálne vybrúsené prerozprávanie známeho gréckeho mýtu, album *Šifra mistra Hanky* (2007), ktorý Jerie vytvoril v spolupráci so scenáristom Tomášom Hibim Matejíčkom, sa na pôdoryse reálneho príbehu podvrhnutých stredovekých literárnych pamiatok potmehúdscky pohráva s českou národnou mytológiou.

Vyvrcholenie Jerieho komiksového úsilia predstavuje opulentná trilógia *Candide* (2013–2018). Túto barokovú steampunkovú spaceoperu Jerie vytvoril na motívy rovnomenného Voltairovho spisu, jeho adaptácia je však dosť voľná. Komiksový tvorca svoju trilógiu zobral ako postmodernú jazdu, na ktorej chce čo najlepšie pobaviť najmä sám seba. Na pôvodnú dejovú kostru navešal v podstate všetko, čo má rád ako tvorca aj ako čitateľ. Celý príbeh sa začína na opustenej kozmickej stanici, kde prieskumník objaví spis s Candidovým príbehom. Aj ten je neskôr zasadený do fantaskného sveta, v ktorom hrazdené panské sídla stoja na magrittovsky levitujúcich skaliskách, armády sú vybavené opancierovanými jazdeckými dinosaurami a ľudstvo už stihlo zabývať kopec asteroidov. Trilógia preteká konkrétnymi popkultúrnymi a predovšetkým komiksovými odkazmi – na mnohých miestach sa hlási ku kráľovi českého komiksu Kájovi Saudkovi, vzdáva hold Čtyřlístku – domácej legende komiksu pre deti a do úlohy vodkyne revolucionárov Jerie obsadil Octobrianu, ktorá na začiatku sedemdesiatych rokov zamotala hlavu novinárom na oboch stranách železnej opony.

Štěpánka Jislová

/ *1992

Český komiks bol dlho doménou mužov, ale v priebehu poslednej dekády zažil radikálnu premenu. V najmladšej autorskej generácii, do ktorej patrí aj Štěpánka Jislová, sú tvorkyne zastúpené minimálne rovnako početne ako tvorcovia. Jislová patrí medzi autorky, ktoré vo svojej tvorbe opakovane reflektujú postavenie žien v spoločnosti – na druhú stranu sa však nevyhýba ani ďalším námetovým okruhom. Jej bakalárska práca *Kláster Nejsvětějšího srdce*, ktorá vyšla vo forme albumu v roku 2017, rozpráva apokalyptický príbeh zo sveta zasiahnutého toxickou hmlou, zatiaľ čo diplomová práca *The Wyrd* (2018), ktorú nakreslila podľa scenára Meghan Kemp-Gee, nazerá macbethovskú látku cez príbehy troch čarodejníc. K spracovaniu príbehu z českej histórie sa dostala u albumu *Češi 1938: Jak Beneš ustoupil Hitlerovi* (2016) podľa libreta Pavla Kosatíka. Štěpánka Jislová je takisto aktívna ako organizátorka a spolu s Terezou Drahoňovskou stojí za českou sekciou zoskupenia Laydeez Do Comics, ktoré združuje autorky činné na poli komiksu a pripravuje workshopy, výstavy apod.

Podľa scenára Terezy Drahoňovskej pripravila Štěpánka Jislová album *Bez vlasů* (2020), ktorý je založený na libretistkinej osobnej skúsenosti s autoimunitným ochorením alopecia. Autobiografický komiks rozpráva príbeh dievčiny krátko po ukončení vysokoškolských štúdií, ktorej bez zjavnej príčiny začnú vypadávať vlasy, až nakoniec príde o všetko telesné ochlpenie. Rozprávačka celkom otvorene popisuje svoje prežívanie od fázy zdesenia z prvých príznakov, cez depresiu a prepadnutie sebavedomia, až po postupné zmierenie sa s realitou a objavovanie pozitívnych stránok, ktoré so sebou následná zmena pohľadu na svet a životné hodnoty nesie. Štěpánka Jislová zvolila pre spracovanie silnej osobnej výpovede inteligentne zjednodušenú štylizovanú kresbu, ktorá presvedčivo vizualizuje scenár a výborne sprostredkúva hrdinkine emócie.

Lucie Lomová

/ *1964

Prvou komiksovou disciplínou, na ktorú Lucia Lomová zamerala svoje sily, bol seriálový komiks pre deti a mládež. A už tu dokázala vystúpiť na pomyselný vrchol: napínavý a poetický cyklus o dvojici myšacích kamarátov – *Anča a Pepík* – vychádzal celé 90. roky a mal 5 tuctov epizód. Príbeh z čarovného sveta Ušina a jeho bezprostredného okolia sa dočkal súborných vydání, prekladov do španielčiny a katalánčiny, divadelných adaptácií aj televízneho animovaného seriálu a patrí k najobľúbenejším českým detským komiksom posledných dekád. Po roku 2000 sa autorka začala obracať skôr k dospelému publiku. Pripravila ešte adaptácie národných rozprávok, ktoré vyšli v mnohých jazykových mutáciách, v nasledujúcich autorských komiksových knihách už však rozpráva historické, detektívne aj civilne každodenné príbehy, niekedy čiastočne zasadené do divadelného prostredia (ktoré Lomová dobre pozná zo svojich štúdií dramaturgie).

Komiksový román *Divoši* (2011), vystavaný na spomienkach českého dobrodruha Alberta Vojtěcha Friča, rozpráva pozoruhodný, na skutočných udalostiach založený príbeh o tom, ako slávny cestovateľ priviezol v roku 1908 z výprav po južnej Amerike do Prahy čamakokského Indiána Čerwuša. Tri roky príprav a práce na komikse sa zúročilo v precízne zachytenej atmosfére začiatku 20. storočia a posledných rokov predvojnového Rakúska-Uhorska aj v presvedčivej, detailnej, celofarebnej kresbe spracovanej do sto päťdesiatich strán komiksového románu. Práca, cez ktorú zaznamenáva najrôznejšie zábavné aj zneisťujúce peripetie nesúrodej dvojice, tematizuje otázky etnocentrismu, inakosti, (zdanlivých) opozít „civilizácie“ a „divočiny“ aj možnosti a limitov medzikultúrneho porozumenia. Zožala veľký ohlas a vyšla tiež po francúzsky a po poľsky.

Vojtěch Mašek

/ *1977

S trochou nadsadenia môžeme potvrdiť, že nech už Vojtěch Mašek zavíta do ľubovoľnej disciplíny, vždy jeho práce čaká výrazný úspech: film *Křížáček* (2017), na ktorom sa podieľal ako jeden zo scenáristov, zvíťazil na filmovom festivale v Karlových Varoch a detská kniha *Panáček, pecka, švestka, poleno a zase panáček* (2018), v ktorej Maškov text ilustroval Chrudoš Valoušek, získala Bologna Ragazzi Award. Najvlastnejším domovom je mu však komiks, ktorému sa venuje autorsky, ale aj v spolupráci s ďalšími scenáristami a výtvarníkmi. V tvorivej dvojici s Džianom Babanom rozvíja už od roku 2002 surreálne groteskný svet *Monstrkabaretu Freda Brunolda*, ktorý sa rozpína cez päťicu komiksových kníh, viac ako tucet divadelných inscenácií a zopár krátkych filmov. Spoločne pripravili aj libretá pre dva oceňované komiksové romány nakreslené Jiřím Grusom. V duu s iným scenáristickým kolegom – Markom Šindelkom vytvoril nedávno aktuálny spoločenský román *Svatá Barbora* (v kresbe Marka Pokorného, 2018) a výpočet jeho projektov tým ani zďaleka nekončí.

Sestry Dietlovy (2018) predstavujú súčasný Maškov autorský opus magnum. V tristostránkovom komiksovom románe veľkého formátu zatiaľ najdôslednejšie preskúmava svoje erbové témy, medzi ktoré patria otázky chaotickej a premenlivej identity jednotlivca, zachytávanie abusívnych vzťahových hier aj najrôznejších pohľadov na normalitu, deformáciu a monštróznosť. Atmosférický komiks, ktorý je zároveň detektívkou z našej súčasnosti aj vykreslením normalizačného bezčasia, surrealistickým výletom po podvedomí a sne aj úvahou o nemožnosti „objektívnej pravdy“, dovádza takmer k dokonalosti Maškovu techniku prekresľovania fotografií, ich prevrstvovanie a kolážové prerámovanie, z ktorých následne vyrastá nový, k ozvukom svojej sémantickej minulosti však stále odkazujúci význam.

Karel Osoha

/ *1991

Oficiálne preklady mangy začali v Českej republike vychádzať až v poslednej dekáde, ich fanúšikovské verzie však mali českí čitatelia k dispozícii už oveľa skôr. Možno najvýraznejším mladým tvorcom, ktorý od detstva prijímal podnety z japonskej popkultúry, je Karel Osoha, ktorý na vysokej škole vyštudoval animovanú tvorbu. Ako celý rad jeho vrstovníkov publikoval svoje prvé krátke práce vo fanzine Vějíř zameranom na domáce pokusy o práce v štýle manga. Karel Osoha rozhodne nepatrí k neinvenčným napodobovateľom cudzích vzorov a čoskoro sa prepracoval k vlastnému osobitému štýlu, v ktorom japonské vplyvy predstavujú iba jednu zo vstrebaných ingrediencií. Výraznejšie na seba Osoha upozornil webkomiksom *Plíšč* (2014) o bojovníkoch proti obrovskej invazívnej burine, v ktorom autor hravo parafrázoval známu japonskú sériu *Bleach*. Osohov neprehliadnuteľný talent aj pozoruhodnú kresliarsku rýchlosť si čoskoro všimli aj zavedení domáci scenáristi a začali ho zapájať do aktuálne veľmi populárnych projektov z českej histórie.

Po albume *Češi 1948: Jak se KSČ chopila moci* (2016), ktorý vznikol na motívy jednej epizódy populárneho televízneho seriálu, sa Karel Osoha upísal práci na trilógii *Návrat Krále Šumavy* (2018–2020), ktorej libreto pripravil Ondřej Kavalír a Vojtěch Mašek. Príbeh sa venuje osudom legendárneho Josefa Hasila – po druhej svetovej vojne nastúpil ako ochranca československo-nemeckých hraníc v lesnatom pohorí Šumava, ktoré ako magnet priťahovalo dobrodruhov všetkého druhu. Aj Hasilov život však zásadne zasiahol komunistický prevrat a spôsobil jeho postupnú premenu na slávneho prevádzčača, ktorý pomohol desiatkam ľudí ujsť z totalitného Československa. Osohova svižná kresba umocňuje vyznenie farbistého a napínavého príbehu vďaka skvelému zachyteniu divokej prírody aj bravúrnej práci so stránkovou kompozíciou.

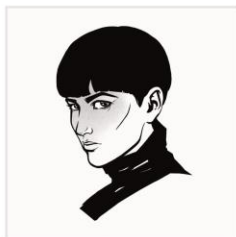

Marek Rubec

/ *1979

Marek Rubec patří k reprezentantom nemalej časti českej komiksovej scény, ktorá ťaží z tradície domácej animovanej tvorby. Aj keď je obdobie jej najväčšej slávy už niekoľko dekád minulosťou, súčasťou tunajšieho univerzitného prostredia je stále veľa škôl, kde sa štúdiu tohto odboru môže venovať nadštandardne veľa záujemcov. Množstvo z nich sa pritom rovnako zaujíma aj o komiks. Konkrétne pre Rubca animovaný film predstavuje len časť z vejára výtvarných aktivít, ktorými si zarába na živobytie, pričom tú hlavnú minimálne v tejto etape jeho tvorivého vývoja reprezentuje komiks. Jeho komiksová tvorba je charakteristická mimoriadnou premenlivosťou výtvarného rukopisu – pre každý námet volí štýl a techniku najlepšie rezonujúce s témou. Ťažko preto vysledovať vonkajškové jednotiace rysy jeho práce. Po obsahovej stránke tiahne predovšetkým k čiernej groteske a absurdnému humoru.

Po rozmanitých krátkych príbehoch vytvoril Marek Rubec návratnú postavu menom *Jarmil* a po období výtvarnej a scenáristickej prelietavosti si aktuálne (dočasne?) vychutnáva možnosť sústredene rozvíjať jeden konkrétny svet a charakter ústredného hrdinu, ktorý sa v ňom pohybuje. Jarmil je opičiak žijúci medzi ľuďmi, ktorých zvyčajne neznepokojuje jeho osrstený vzhľad, ale neochota dodržiavať písané aj nepísané civilizačné pravidlá rozhodne áno. Autor na opis Jarmilových spontánnych aktivít využíva formu komiksu bez slov, inteligentne zjednodušenú karikatúrnu linku a minimalistickú farebnosť. Aj vďaka tomu má jeho opičí hrdina potenciál osloviť veľmi široké publikum – Jarmilove dobrodružstvá bez problémov fungujú v detských časopisoch aj komiksových antológiách pre dospelých. Značný medzinárodný ohlas, ktorý vyvolal eponymný súbor Jarmilových príhod vydaný britsko-poľským vydavateľstvom Centrala (2018), dokladá, že univerzálnemu posolstvu Rubcovho komiksu nestojí v ceste ani štátna hranica.

Lenka Šimečková

/ *1991

Lenka Šimečková je jednou z najžiarivejších hviezd autorskej generácie vstupujúcej na scénu okolo roka 2010. Rovnako ako jej vrstovníci vyrastala v dobe, kedy už bol komiks celkom samozrejmom súčasťou dostupnej popkultúry a kedy si v ňom vďaka samozrejmej znalosti angličtiny a rozvoju internet mohol každý čitateľ nájsť presne tú polohu, ktorá mu najviac vyhovovala. Tvorivá dráha Lenky Šimečkovej sa zatiaľ vyvíja takmer čítankovo – v roku 2011 zvíťazila v najdôležitejšej domácej študentskej komiksovej súťaži a vysokoškolské štúdiá ilustrácie ukončila diplomovou prácou v podobe šesťdesiatstranového komiksu. Vzápätí nadviazala spoluprácu s britským scenáristom Jamesom Staffordom a podieľala sa na jeho poviedkovom komiksovom súbore *Truchlivý amoreť pražský* (2016) o príhodách cynického barokového anjelika z Prahy. Vďaka úspešnej prezentácii vlastnej tvorby na sociálnych sieťach Šimečková získala ďalšie zaujímavé zahraničné zákazky. Vytvorila kresby na knižné obálky pre britské vydavateľstvo 2000AD alebo Titan Books.

Diplomová práca Lenky Šimečkovej, vydaná neskôr časopisecky v revue AARCH, nesie názov *Páteř domu* (2014) a obsahuje v podstate všetky atribúty, ktoré sú charakteristické pre celú jej tvorbu. Pred hlavnou dievčenskou hrdinkou sa otvára svet temných nočných mor a protagonistka potom spolu so svojou mačacou sprievodkyňou zažíva sériu hororovo ladených príhod, ktoré sú možno len projekciou jej úzkosťami zmietaného podvedomia. Desivé scény autorka zobrazuje s vysokou mierou estetizácie a len tesne pod povrchom je znateľný znepokojivý erotický náboj. Pre vizuálne stvárnenie príbehu je ďalej charakteristická utlmená farebnosť, príležitostne prežiaraná kontrastnými akcentmi, hoci svetlo zvyčajne reprezentuje človeku cudziu a nepriateľskú mágiu.

Jaromír Švejdík

/ *1963

Debutový komiks hudobníka, frontmana alternatívnej skupiny Priessnitz a v posledných dvadsiatich rokoch aj komiksového autora Jaromíra „99“ Švejdíka *Bílý Potok* spôsobil po svojom prvom vydaní v roku 2003 malú revolúciu. S úvodným zväzkom trilógie o železničiarovi Aloisovi Nebelovi, ktorú Švejdík nakreslil na scenár spisovateľa Jaroslava Rudiša, sa v českých médiách začala pozvoľne presadzovať predstava komiksu ako svojbytnej umeleckej disciplíny, ambiciózneho a hodnotného čítania pre dospelých. Atmosférický príbeh o ľuďoch z odlahlého pohraničia aj spletitej histórie 20. storočia sa dočkal divadelného aj celovečerného filmového spracovania. Najskôr vyznávač čiernej a bielej (v ktorej realizoval okrem Nebela aj adaptáciu *Zámku* Franza Kafku na libreto Davida Zanea Mairowitze) obohatil svoje najnovšie práce aj o farebnú zložku. Historickému latke zostáva verný. Na svojich zatiaľ posledných troch komiksových knihách – *Zátopek...když nemůžeš, tak přidej!*, *Zatím dobrý* a *Věra Čáslavská* – spolupracoval s prozaikom Janom Novákom. Švejdíkove komiksy vychádzajú aj v zahraničí, napr. vo Veľkej Británii, Francúzsku, Španielsku, Nemecku či Bulharsku.

Historický komiks *Zátopek...když nemůžeš, tak přidej!* (2016) zachytáva v odtieňoch zelene a antuky životné peripetie jedného z najslávnejších českých športovcov všetkých čias, štvornásobného olympijského víťaza Emila Zátopka. Ten na prelome 40. a 50. rokov ohromoval svojimi výkonmi v bežeckých disciplínach celý svet, v domovskom Československu, ktoré sa po komunistickom puči vo februári 1948 rýchlo prepadlo do stalinskej totality, ale Zátopka aj jeho vrstovníkov čakalo zápolenie azda ešte náročnejšie a vyšľachujúcejšie – s vlastným svedomím aj stále sa zužujúcimi možnosťami slobodnej existencie v neslobodnom systéme. Pravdepodobne celkovo najpredávanejší pôvodný český komiksový román posledného desaťročia tak vzdáva hold výnimočnej športovej legende a vykresľuje skutočného človeka s jeho radosťami a strasťami.

Jaromír Švejdík

/ *1963

Debutový komiks hudobníka, frontmana alternatívnej skupiny Priessnitz a v posledných dvadsiatich rokoch aj komiksového autora Jaromíra „99“ Švejdíka *Bílý Potok* spôsobil po svojom prvom vydaní v roku 2003 malú revolúciu. S úvodným zväzkom trilógie o železničiarovi Aloisovi Nebelovi, ktorú Švejdík nakreslil na scenár spisovateľa Jaroslava Rudiša, sa v českých médiách začala pozvoľne presadzovať predstava komiksu ako svojbytnej umeleckej disciplíny, ambiciózneho a hodnotného čítania pre dospelých. Atmosférický príbeh o ľuďoch z odlahlého pohraničia aj spletitej histórie 20. storočia sa dočkal divadelného aj celovečerného filmového spracovania. Najskôr vyznávač čiernej a bielej (v ktorej realizoval okrem Nebela aj adaptáciu *Zámku* Franza Kafku na libreto Davida Zanea Mairowitze) obohatil svoje najnovšie práce aj o farebnú zložku. Historickému latke zostáva verný. Na svojich zatiaľ posledných troch komiksových knihách – *Zátopek...když nemůžeš, tak přidej!*, *Zatím dobrý* a *Věra Čáslavská* – spolupracoval s prozaikom Janom Novákom. Švejdíkove komiksy vychádzajú aj v zahraničí, napr. vo Veľkej Británii, Francúzsku, Španielsku, Nemecku či Bulharsku.

Historický komiks *Zátopek...když nemůžeš, tak přidej!* (2016) zachytáva v odtieňoch zelene a antuky životné peripetie jedného z najslávnejších českých športovcov všetkých čias, štvornásobného olympijského víťaza Emila Zátopka. Ten na prelome 40. a 50. rokov ohromoval svojimi výkonmi v bežeckých disciplínach celý svet, v domovskom Československu, ktoré sa po komunistickom puči vo februári 1948 rýchlo prepadlo do stalinskej totality, ale Zátopka aj jeho vrstovníkov čakalo zápolenie azda ešte náročnejšie a vyšľachujúcejšie – s vlastným svedomím aj stále sa zužujúcimi možnosťami slobodnej existencie v neslobodnom systéme. Pravdepodobne celkovo najpredávanejší pôvodný český komiksový román posledného desaťročia tak vzdáva hold výnimočnej športovej legende a vykresľuje skutočného človeka s jeho radosťami a strasťami.

Po roku 2019

Český komiks väčšiu časť 20. storočia riešil problém vývojovej kontinuity. Nacistická okupácia a nasledovné štyri desaťročia komunistickej diktatúry zásadným spôsobom poznamenali nádejne sa rozvíjajúcu scénu. Príčinou ďalšieho útlmu bol, na prvý pohľad paradoxne, aj nástup divokého kapitalizmu a západnej konkurencie do českého prostredia po roku 1989. Ak je rok 2000 zvyčajne vnímaný ako bod zlomu, keď sa česká scéna po rokoch stagnácie odrazila od dna, môžeme rok 2010 označiť ako pomyselný moment, keď sa skončila doba jej základnej stabilizácie a začalo sa obdobie viditeľného rozkvetu. Tento stav je nielen dôsledkom vonkajších vplyvov, pretože aj v komiksovo vyspelejších krajinách dochádza k pozitívnemu posunu vo vnímaní potenciálu tejto formy, ale aj dôsledkom domácich aktivít. Vďaka niektorým podareným prácam českých autorov sa komiks postupne zbavil dlho pretrvávajúceho príznaku čohosi mierne nevábneho a začal byť vnímaný ako v podstate plnohodnotná súčasť domácej kultúrnej krajiny.

Jedným z najzásadnejších dôsledkov tejto kvalitatívnej zmeny je pomerne značná podpora zo strany českého štátu – v kontexte bývalého východného bloku je výnimočná, hoci ju nemožno priamo porovnávať s celkovo veľkorysejším subvencovaním kultúry v mnohých západných krajinách. Český jazykový priestor je determinovaný svojou veľkosťou – desaťmiliónové prostredie limituje ekonomickú návratnosť rôznych aktivít ako aj väčšiny domácich komiksových projektov. Vďaka grantovej politike Ministerstva kultúry ČR, magistrátov veľkých miest aj ďalších inštitúcií sa výrazne zvýšili šance tuzemskej scény vydávať komiksové publikácie, organizovať výstavy a festivaly, ale tiež seriózne bádať na komiksovom poli. Podobne dôležitý je takisto fakt, že dorastajú nové generácie, ktoré už nezažili obdobie komiksového sucha. Otázka, nakoľko budú tvorcovia z tejto generácie priamo nadväzovať na miestnu komiksovú tradíciu, zatiaľ ostáva otvorená. Bohužiaľ, podobne neisté je aj to, aký bude dopad krízy spôsobenej koronavírusovou pandémiou.

Scéna v kocke

Český komiksový trh sa stále zväčšuje a za posledných päť rokov narástol – merané počtom vydaných titulov – viac ako dvojnásobne. Ak zarátame reedície a jednotlivé čísla zošitových radov, pohybuje sa aktuálny počet vydávaných titulov okolo 500 ročne. Dominantnú pozíciu si držia preklady angloamerickej produkcie, ktoré tvoria približne 55 % trhu. Podobne ako v iných európskych krajinách majú na tomto úspechu podiel úspešné filmové blockbustery so superhrdinskými námetmi, ako aj celoeurópsky vydávané edície s prácami z archívov vydavateľstiev DC a Marvel, ktoré sú vďaka súťaži v mnohých jazykoch schopné výrazne stlačiť výrobné náklady a následne aj predajnú cenu. Produkciu z USA tak reprezentujú predovšetkým príbehy superhrdinov, pribúda aj mainstreamová produkcia spadajúca do iných žánrov a objavujú sa takisto preklady diel najvýznamnejších zástupcov zámorskej alternatívnej scény. Japonské komiksy majú zhruba 20% podiel na trhu a kontinentálny európsky komiks, ktorý bol v českom prostredí až do roku 2000 najlepšie zavedený, sa v súčasnosti prepadol niekam k 5 %. Na diela domácich autorov, medzi ktoré môžeme rátať aj viacero v Česku žijúcich alebo vydávajúcich Slovákov, potom pripadá asi 20 % trhu. Jedným z dôsledkov viditeľného oživenia českej scény je takisto narastajúci počet súborných vydaní tvorby známych, ale aj polozabudnutých tuzemských klasikov, často v podobe editorsky aj typograficky príkladne pripravených publikácií. Nové vydania dlho nedostupných diel tak pomáhajú posilňovať vývojovú kontinuitu domácej scény. Na publikovanie komiksov sa v tejto chvíli v Českej republike zameriavajú dve stredne veľké a približne desiatka malých komiksových vydavateľstiev. V podstate všetci si na živobytie privyrábajú aj ďalšími aktivitami. Príležitostným vydávaním komiksov sa zapodieajú aj zavedení hráči na knižnom trhu vrátane tých najväčších.

Karel Jene • Časopis 3. dubna 2018

Karel Jene • Časopis 3. dubna 2018

Karel Jene (scenář) Pavel Kozák • Číslo 1958, 14. dubna v Městské knihovně 2016

18

Karel Jene (scenář) Martina Lubalová • Sobotní příloha 2016

There are many reasons why people try to look attractive...

... and some of them turn out to be more important...

...than previously expected.

Štěpánka Jiskrová (scenář Tereza Drahoňovská) • Břez 2020

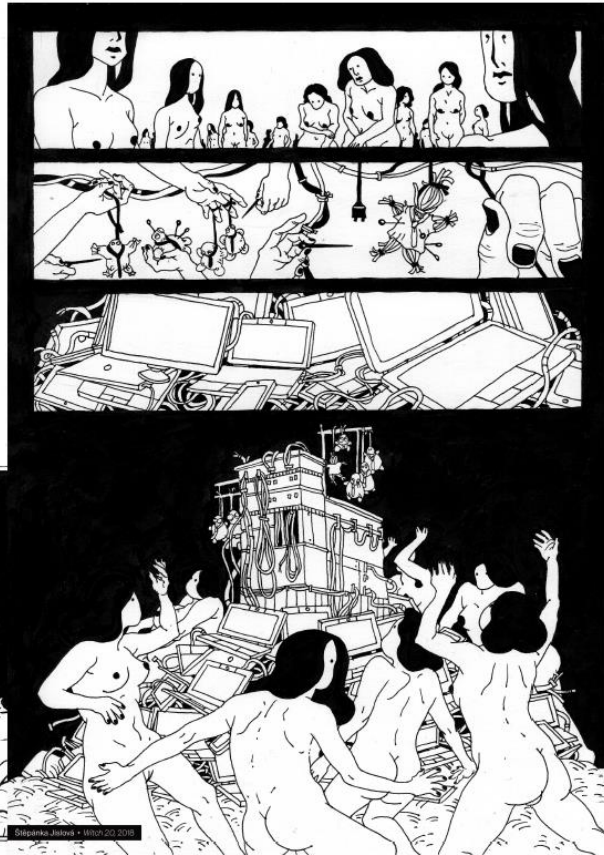
I was trying to get used to the idea of being bald for the rest of my life.

I kept asking myself: Why me?

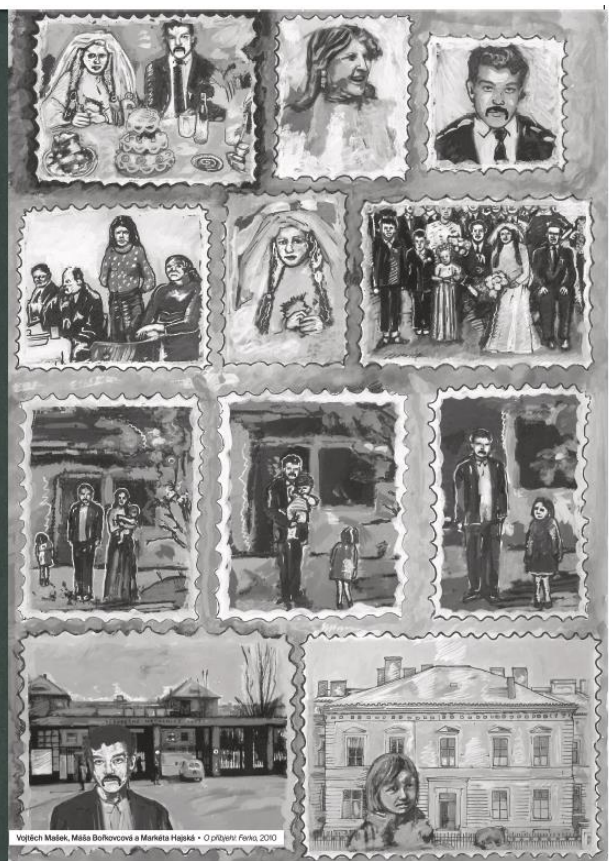
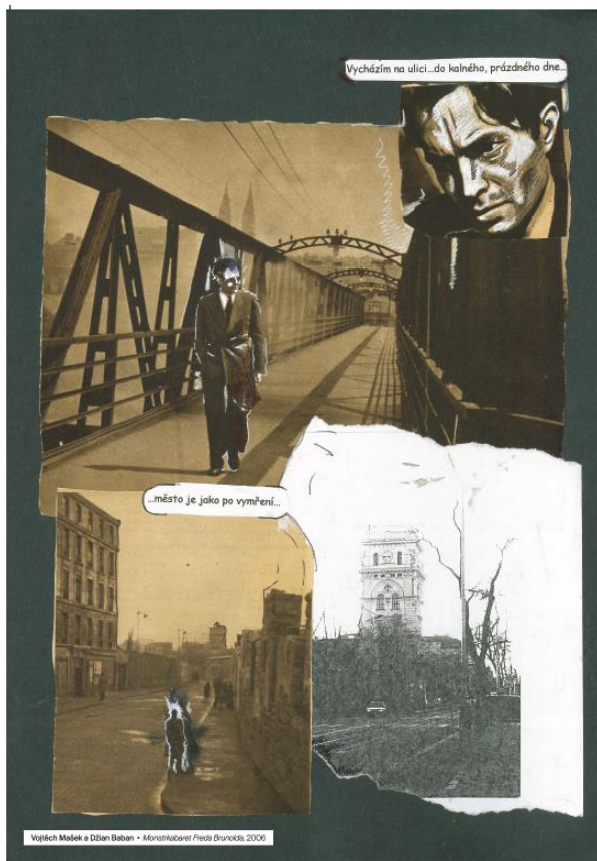

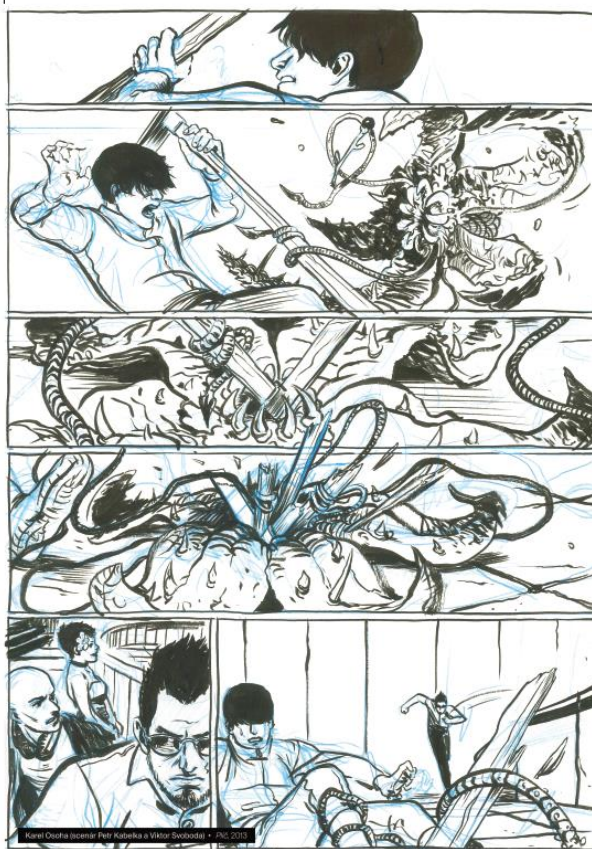
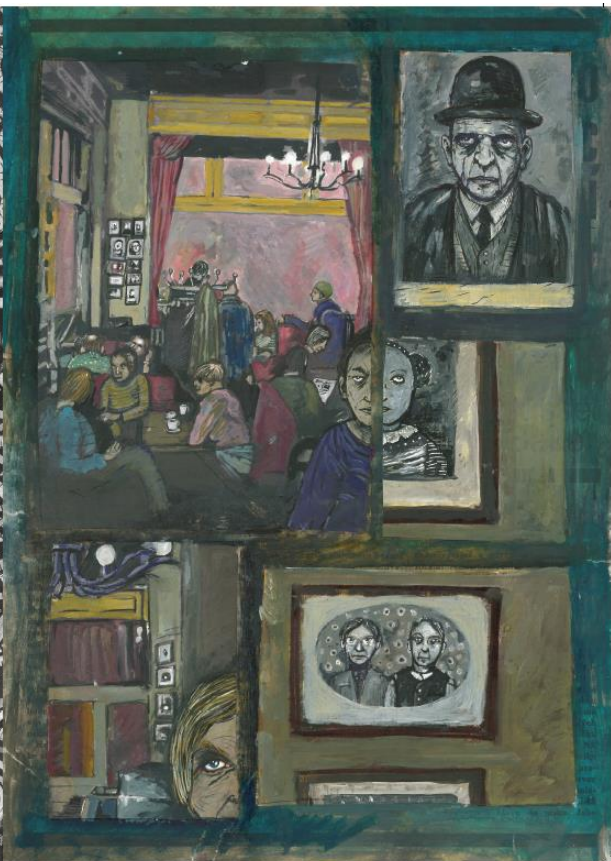
Štěpánka Jiskrová • Března 2016

Štěpánka Jiskrová • listopad 2016

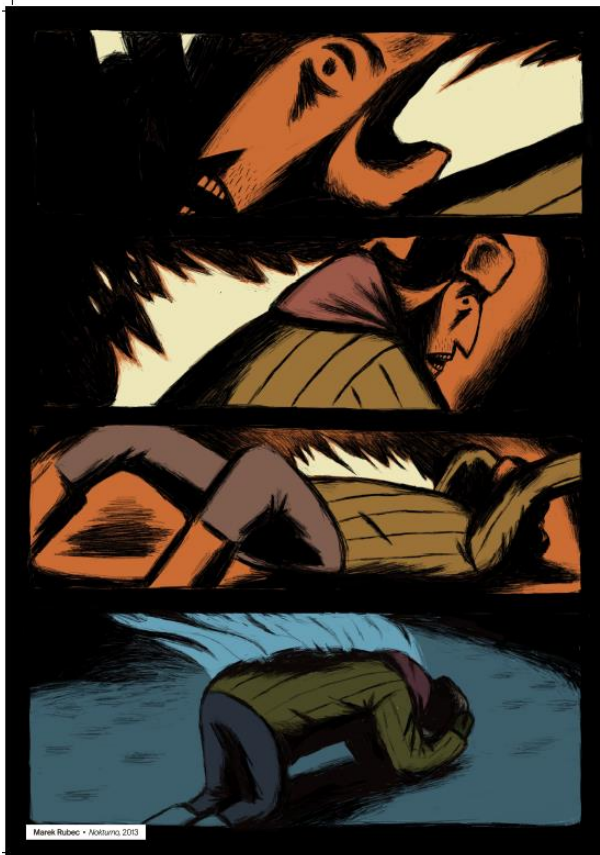

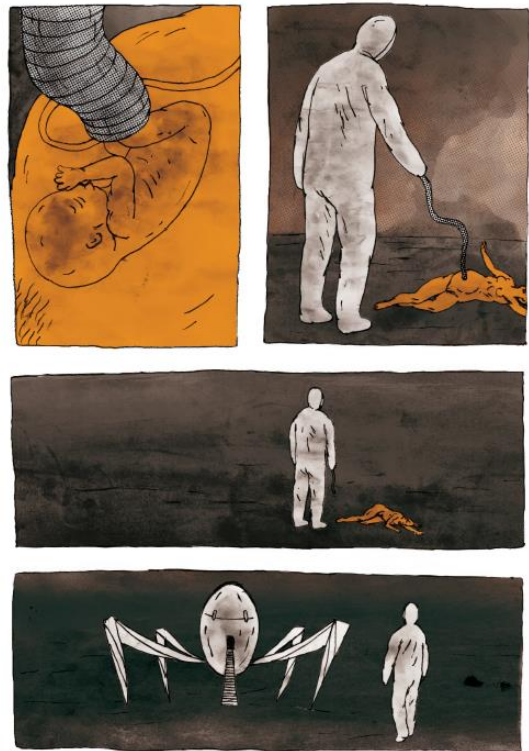

Marek Rubec • Janice 2010

Marek Rubec • Nocturno 2013

Marek Rubec • Linnely 2015

Lienka Šimečková • Písní domu, 2014

Lienka Šimečková • Písní domu, 2014

Lienka Šimečková • Last Diner, 2017

Janemír Šimek (scenář Jan Novák) • Zlatáček • Když remizuje, tak přebíhá, 2008

Janemír Šimek (scenář Jan Novák) • Zlatáček • Když remizuje, tak přebíhá, 2008

Janemír Šimek (scenář Jan Novák) • Zlatáček • Když remizuje, tak přebíhá, 2008